

І.Л. Серебренніков¹, В.М. Грамма², М.О. Височин³, В.С. Гавриленко⁴

¹Благодійний фонд "Збереження та відродження історичної спадщини Дворічанщини"
буд. 24, вул. Мечнікова, с. Мечнікове, Дворічанський р-н, Харківська обл., 62743 Україна
e-mail: bomond59@i.ua

²Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
майдан Свободи, буд. 4, м. Харків, 61022 Україна

³Національний природний парк "Дворічанський"
буд. 2, вул. Садова, смт Дворічна, Харківська обл., 62702 Україна
e-mail: bomond59@i.ua

⁴Біосферний заповідник "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН
буд. 15, вул. Паркова, смт Асканія-Нова, Чаплинський р-н, Херсонська обл., 75230 Україна
e-mail: askania.zap@gmail.com

**МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СИМПОЗІУМ "АКТУАЛЬНІ
ПИТАННЯ БІОЦЕНОЛОГІЇ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРЕСУРСІВ
ОХОРОНЮВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ
УКРАЇНИ", ПРИСВЯЧЕНИЙ ВШАНУВАННЮ ПАМ'ЯТІ ТА НАУКОВІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ ВСЕСВІТНЬО ВІДОМОГО ВЧЕНОГО-БІОЛОГА ПРОФЕСОРА
ВОЛОДИМИРА СТАНЧИНСЬКОГО (18–19 СЕРПНЯ 2017 РОКУ).**

Національний природний парк "Дворічанський", Біосферний заповідник "Асканія-Нова", біоценологія, професор В.В. Станчинський, хроніка

**МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СИМПОЗІУМ "АКТУАЛЬНІ
ПИТАННЯ БІОЦЕНОЛОГІЇ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРЕСУРСІВ ОХОРОНЮВАНИХ
ТЕРИТОРІЙ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ", ПРИСВЯЧЕНИЙ
ВШАНУВАННЮ ПАМ'ЯТІ ТА НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВСЕСВІТНЬО
ВІДОМОГО ВЧЕНОГО-БІОЛОГА ПРОФЕСОРА ВОЛОДИМИРА
СТАНЧИНСЬКОГО (18–19 СЕРПНЯ 2017 РОКУ). І.Л. Серебренніков, В.М. Грамма,
М.О. Височин, В.С. Гавриленко.** – Викладена хронологія меморіального симпозиуму, присвяченого пам'яті та науковій діяльності класика вітчизняної біології В.В. Станчинського.

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ СИМПОЗИУМ "АКТУАЛЬНЫЕ
ВОПРОСЫ БИОЦЕНОЛОГИИ И СОХРАНЕНИЯ БИОРЕСУРСОВ ОХРАНЯЕМЫХ
ТЕРРИТОРИЙ ПРИРОДНО-ЗАПОВЕДНОГО ФОНДА УКРАИНЫ",
ПОСВЯЩЕННЫЙ ПАМЯТИ И НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВСЕМИРНО
ИЗВЕСТНОГО УЧЕНОГО-БИОЛОГА ПРОФЕССОРА ВЛАДИМИРА
СТАНЧИНСКОГО (18–19 АВГУСТА 2017 ГОДА). И.Л. Серебренников, В.Н. Грамма,
М.О. Высочин, В.С. Гавриленко.** – Изложена хронология мемориального симпозиума, посвященного памяти и научной деятельности классика отечественной биологии В.В. Станчинского.

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL SYMPOSIUM "TOPICAL ISSUES
OF COENOBOLOGY AND PRESERVATION OF BIORESOURCES OF PROTECTED
AREAS OF THE NATURAL RESERVE FUND OF UKRAINE", DEDICATED TO THE
MEMORY AND THE SCIENTIFIC ACTIVITY OF THE WORLD-KNOWN BIOLOGIST
AND PROFESSOR VLADIMIR STANCHINSKII (AUGUST 18-19, 2017). I.L. Serebrennikov,
V.M. Hramma, M.O. Vysochyn, V.S. Havrylenko.** – The chronology of the memorial
symposium dedicated to the memory and scientific activity of the classic domestic biology V.V. Stanchynskii is expounded.

Меморіальний науково-практичний симпозиум, присвячений аналізу сучасного стану наукових проблем, закладених фундаментальними дослідженнями класика вітчизняної біології, всесвітньо відомого натураліста, засновника вітчизняної екології та біоценології професора Володимира Станчинського відбувся 18–19 серпня 2017 року на Харківщині, на базі Національного природного парку "Дворічанський".

В роботі симпозіуму взяли участь 40 вчених зоологів, екологів, медиків та викладачів, які представляли 8 науково-дослідних та природоохоронних установ, вищих навчальних закладів, громадських організацій: Національні природні парки "Дворічанський" та "Слобожанський", Біосферний заповідник "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН, Науково-дослідний інститут лісового господарства та агро меліорації ім. Г.М. Висоцького, Аризонський університет (США), Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, музей-садиба І.І. Мечнікова, благодійні фонди "Збереження та відродження історичної спадщини Дворічанщини" (далі "ЗВІСД") та "Сільські громади Дворічанщини".

До складу оргкомітету входили: співголови – директор Національного природного парку "Дворічанський" М.О. Височин, директор Біосферного заповідника "Асканія-Нова" В.С. Гавриленко, заступник директора з наукової роботи благодійного фонду "ЗВІСД" І.Л. Серебренніков.

Співорганізаторами симпозіуму були Національний природний парк "Дворічанський", Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, благодійний фонд "ЗВІСД", Біосферний заповідник "Асканія-Нова" НААН.

Відкриття симпозіуму відбулось 18 серпня 2017 року в старовинній будівлі "Музею Природи" Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, де у тридцяті роки минулого століття, до свого першого арешту, працював на кафедрі зоології професор В.В. Станчинський. Учасниками симпозіуму була оглянута унікальна зоологічна колекція музею. Пізніше відбулася пішохідна екскурсія пам'ятними місцями Харкова, які пов'язані з діяльністю Володимира Станчинського.

Далі учасники симпозіуму автобусами відбули на Дворічанщину, де робота була продовжена на батьківщині нобелівського лауреата І.І. Мечнікова в с. Мечнікове (кол. Панасівка). Відкриваючи засідання, з привітанням від оргкомітету виступили І.Л. Серебренніков та М.О. Височин. Були заслухані і обговорені 3 доповіді: "Життя та наукова спадщина проф. Володимира Станчинського" (І.Л. Серебренніков), "Професор Володимир Станчинський та його оточення в спогадах рідних, учнів, колег" (В.М. Грамма – кандидат біологічних наук), "Природне навколишнє середовище та стан здоров'я людини в світлі наукових доктрин В. Вернадського, І. Мечнікова та В. Станчинського" (І.Л. Серебренніков).

Після обговорення доповідей та жвавої дискусії відбулася пішохідна екскурсія в музей-садибу Іллі Мечнікова, яку провела директорка музею Мечнікова А.М. Капустіна.

19 серпня робота меморіального симпозіуму була продовжена в конференц-залі адміністративної будівлі Національного природного парку "Дворічанський". Було заслухано 5 доповідей: "Асканійський період діяльності В.В. Станчинського і його внесок в теорію біоценології та заповідної справи" (В.С. Гавриленко), "Сучасний санітарний стан лісових фітоценозів Півдня й Сходу України" (І.М. Уцький – зав. відділом фітопатології Науково-дослідного інституту лісового господарства та агро меліорації ім. Г.М. Висоцького, к.с.-г.н.), "Внесок В. Станчинського в світову скарбницю екологічних знань та нові факти з його біографії" (Дуглас Уінер – професор Аризонського університету), "Сучасні методи дослідження біогеоценотичних зв'язків ссавців на прикладі лисиці та борсука" (Н.О. Брусенцова – начальник відділу науки НПП "Слобожанський"), "Нові методи екологічного моніторингу та дослідження природних біоценозів в практиці роботи НПП "Дворічанський" (М.О. Височин).

Після обговорення доповідей та плідної дискусії учасники симпозіуму взяли участь у виїзному майстер-класі з класичних біоценологічних методів дослідження на одній з ділянок природного ядра НПП "Дворічанський", який провів відомий вітчизняний ентомолог В.М. Грамма – учень професора В. Станчинського.

Після підбиття підсумків роботи симпозіуму була прийнята резолюція.

Резолюція
міжнародного науково-практичного симпозіуму "Актуальні питання біоценології та збереження біорізноманіття охоронюваних територій природно-заповідного фонду України", присвяченого вшануванню пам'яті та науковій діяльності всесвітньо відомого вченого-біолога професора Володимира Станчинського

18–19 серпня 2017 року
Харків – Мечніково – Дворічна

Пройшло майже 100 років з часу розробки В.В. Станчинським основ програми досліджень на заповідних територіях, але його теоретичні розробки з питань біоценології та збереження біорізноманіття залишаються актуальними до сьогодні. Його погляди і думки знайшли своє відображення в ряді законодавчих актів України, прийнятих за часів створення незалежної держави, які визначають ведення біоценологічного моніторингу та збереження біорізноманіття на національному рівні. Здійснено приєднання України до виконання ряду міжнародних конвенцій з цього питання. Відбувається процес розширення територій природно-заповідного фонду країни.

Разом з тим, на фоні розширення заповідних територій, простежується загальне скорочення площі природних ландшафтів, їх глибока трансформація в деградовану агроферу, що в майбутньому унеможливить забезпечення функціонування екологічної мережі України. Ареали більшості зональних видів набули диз'юнктивного характеру. Кластерний варіант розміщення заповідних об'єктів лише частково вирішує окремі питання збереження видів. Одночасно, в сучасних умовах, назріває критична ситуація із забезпечення комплексних наукових досліджень науковими кадрами, науковим обладнанням. Можливості виконання вимог законодавчих актів з питань дослідження і збереження біорізноманіття і на третину не відповідають вимогам чинного законодавства в частині забезпечення функціонування заповідних об'єктів загальнодержавного і міжнародного значення як наукових установ. Це дискредитує саму сутність заповідної справи.

Потребує суттєвого доопрацювання підзаконних актів в частині ведення моніторингу біоти заповідних територій, механізмів збереження як окремих видів, так і зональних та рідкісних екосистем. Необхідно законодавчо суттєво (в разі) посилити відповідальність природокористувачів за самовільне знищення біоти шляхом розорювання, випалювання, вирубування, відстрілу, відлову, отруєння. Необхідно відновити на загальнодержавному рівні діяльність екологічної інспекції з інспектування природокористувачів всіх форм власності і надати таким заходам постійний оперативний характер. На підставі викладеного симпозіум прийняв наступне рішення:

- Акцентувати увагу Міністерства екології та природних ресурсів України на необхідності доопрацювання і внесення до Верховної Ради України Програми розвитку заповідної справи на 2019–2023 роки, у якій передбачити обсяги утримання та розвитку об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного і міжнародного значення з відповідними коефіцієнтами щорічної індексації видатків загального фонду.

- Просити Міністерство екології та природних ресурсів внести узгоджені з Міністерством науки та освіти та Національною академією наук України зміни до закону України "Про науку і науково-технічну діяльність", які б враховували особливості діяльності природних заповідників, біосферних заповідників та національних природних парків.

- Просити Міністерство екології та природних ресурсів України прийняти відповідні підзаконні акти, в яких передбачити мінімальний обсяг штатного персоналу наукового відділу об'єкту природно-заповідного фонду загальнодержавного та міжнародного значення для виконання ним функцій, визначених законом України "Про природно-заповідний фонд України", з тим, щоб він відповідав статусу штату наукової установи.

- Просити Міністерство екології та природних ресурсів та Міністерство фінансів України виступити з ініціативою перед Кабінетом Міністрів України щодо перегляду оплати праці працівників установ природно-заповідного фонду загальнодержавного і міжнародного значення, з врахуванням особливостей роботи у складних природних умовах, експедиційного характеру ведення досліджень, можливостей обмеженого спілкування, утримання сімей, проживання за межами населених пунктів тощо.

- Просити Комітет Верховної ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи ініціювати зміни щодо суттєвого посилення відповідальності природокористувачів за самовільне вчинення таких дій як розорювання природних територій, розкопування, випалювання, вирубування, відстріл, відлов, отруєння.

- Загострити увагу Міністерства екології та природних ресурсів на питанні щодо необхідності відновлення повноцінного контролю екологічною інспекцією діяльності природокористувачів та надання цій роботі оперативного (у тому числі і у вихідні дні) характеру.

- Учасники симпозіуму вважають, що потребує активізації напрямки екологічної освітньо-виховної роботи в середовищі українських фермерів, сільської молоді, школярства, з метою формування широкого екологічного світогляду, екологічної поведінки при впровадженні сучасних інтенсивних сільськогосподарських технологій, виховання дбайливого ставлення до оброблюваних земель, ґрунтознавства, особливо в буферних зонах заповідників, для чого необхідно розробити відповідні науково-популярні методичні рекомендації.

- Створити дорадчу експертну робочу групу з долученням фахівців-юристів з розробки проектів нормативних документів з питань лісового та заповідного законодавства України, біоценологічного моніторингу, попередження розповсюдження карантинних рослин (амброзія), епізоотій (спалахів африканської чуми свиней), поглибити співпрацю та співробітництво з органами фітосанітарного та ветеринарного нагляду на територіях, що належать до природно-заповідного фонду України.

- Враховуючи пріоритетність та актуальність вивчення наукової спадщини професора В.В. Станчинського та представників створеної ним вітчизняної школи екологів, біоценологів, зробити наукові симпозіуми (або меморіальні наукові читання) пам'яті всесвітньовідомого біолога-натураліста щорічними.